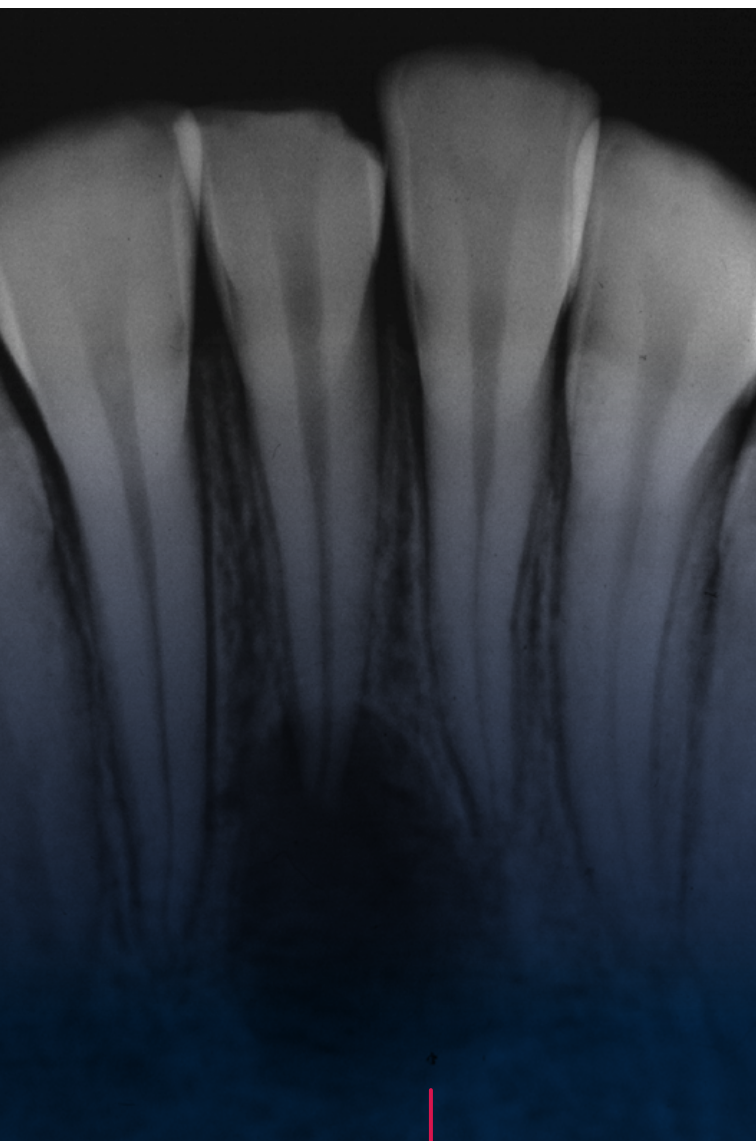

NR. 17

TANDLÆGE
FORENINGEN

Røntgen- undersøgelse

hos tandlægen

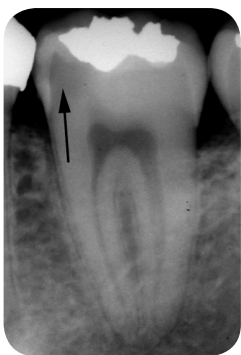

Røntgenundersøgelse

hos tandlægen

Røntgenundersøgelse hos tandlægen

Ved en røntgenundersøgelse bruges røntgenstråler til at danne et billede af tænder og knogle. Røntgenstråler kan trænge gennem menneskets væv – også tænder og knogle, som tilhører de hårde væv. Tandlægen kan derfor på et røntgenbillede i nogen grad se ind i tænderne og knoglen.

På billedet aftegnes de hårde væv i lyse toner, mens bløde væv som hud og muskler ikke aftegnes, men fremstår som mørke områder. Tandfyldninger fremstår hvidlige.

En kindtand med en fyldning (hvid) og et hul i venstre side (mørk skygge)

Hvorfor skal jeg have en røntgenundersøgelse?

En røntgenundersøgelse udføres for, at tandlægen kan se knoglen og de dele af tænderne, der ikke er synlige i munden. Det er ikke altid nødvendigt med en røntgenundersøgelse, når man er hos tandlægen. Efter det almindelige eftersyn beslutter tandlægen, om en røntgenundersøgelse er nødvendig for at kunne afgøre, om der er sygdom i tænderne eller knoglen. Der kan også være brug for en røntgenundersøgelse for at finde ud af, om en sygdom har udviklet sig til det værre, eller for at se, om en behandling har hjulpet.

En røntgenundersøgelse udføres for, at tandlægen kan se knoglen og de dele af tænderne, der ikke er synlige i munden”

Er det ubehageligt at få lavet en røntgenundersøgelse?

Til tandoptagelser inde i munden bruges en røntgenfilm. Den sidder ofte i en filmholder, som patienten skal bide sammen om. Det kan være ubehageligt at bide sammen om filmholderen, da kanten kan føles skarp.

En del tandlæger har skiftet filmen ud med en plade eller sensor – såkaldt digital røntgenteknik. Sensoren har som regel en ledning tilhæftet, og den er tykkere end en film. Sensoren kan derfor føles klodset og ubehageligt at have i munden.

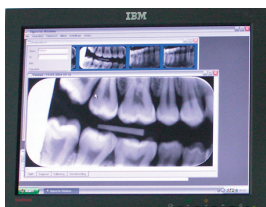

En indpakket filmplade i en filmholder

En sensor i en filmholder

En digital røntgenoptagelse har dog mange fordele frem for en optagelse med almindelig film. Bl.a. ser tandlægen billedet på en computer-skærm med det samme uden at skulle vente på fremkaldelse, og det er lettere at vise billedet til patienten.

Et digitalt røntgenbillede på computerskærmen

Det er vigtigt, at man sidder stille i det sekund, hvor man udsættes for røntgenstrålerne, da billedet ellers bliver "rystet".

Nogle tandlæger har flere typer røntgen-apparater

Alle danske tandlæger har et såkaldt dental-apparat, som bruges til tandoptagelser, hvor filmen eller sensoren er inde i munden.

Nogle tandlæger har et stort såkaldt panorama-apparat, hvor man kan fremstille et større billede af alle tænderne, kæberne og kæbeled på én gang. På nogle få tandklinikker findes en dental CT-scanner, hvor man efter scanningen kan fremstille billedsnit af tænderne og knoglen set fra alle sider. Dette kaldes også en 3-dimensional undersøgelse.

De store røntgenapparater står i et særligt rum, og filmen er uden for munden under undersøgelsen. Den er derfor ikke forbundet med ubehag. Man skal bare sidde stille under optagelsen, der tager mindre end et halvt minut.

Hvornår er der behov for en røntgenundersøgelse?

Den røntgenundersøgelse, der bliver udført oftest hos danske tandlæger, er den såkaldte bite-wing, der viser tændernes kroner og en del af den tandbærende knogle.

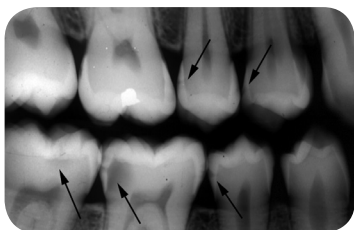
Bite-wings laves som regel, når tandlægen har mistanke om, at der er forstadier til "huller" i tandflader, som er vanskeligt tilgængelige ved det almindelige eftersyn, fx hvis tænderne sidder tæt sammen.

En bite-wing – tænder med begyndende hul

Et hul eller forstadiet til et hul ses på billedet som et mørkere område i tandfladen og kaldes en carieslæsi-

on. Hvis læsionen er dyb og nærmer sig tandens nerve, vil tandlægen ofte foreslå, at der laves en fyldning i tanden. Er den ikke så dyb, kan man nogle gange hindre, at den udvikler sig. Tandlægen vil som regel optage et nyt billede efter et til to år for at se, om læsionen er standset eller blevet større.

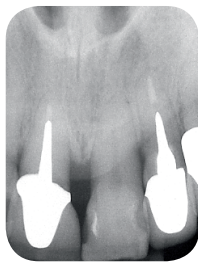
En bite-wing - mange tænder har læsioner af forskellig størrelse

Der er som regel behov for røntgenundersøgelse af tænderne

- Før, under og efter en rodbehandling
- før en større behandling med fx krone eller bro
- før en større paradentosebehandling
- før en tand trækkes ud
- før og lige efter, at et tandimplantat indsættes
- Som kontrol, fx efter implantatbehandling

En betændelse i knoglen på rodspidsen af en fortand i undermundens efter slag

To rodbehandlede fortænder i overmundens med metalstifter i roden og kronebehandling

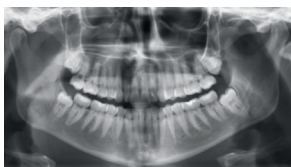
En visdomstand ligger skævt i knoglen og bryder ikke frem

Der kan være behov for en panorama-røntgenundersøgelse

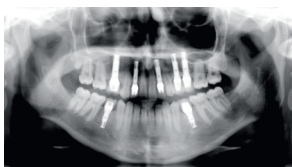
- når tandstillingen hos børn er unormal, eller tænder ikke er brudt frem til tiden
- før fjernelse af visdomstænder
- før og efter, at implantater indsættes
- før behandling med aftagelige del- eller helproteser

Et barn i tandskifteperioden. Der er ikke plads nok til hjørnetænderne i overmunden

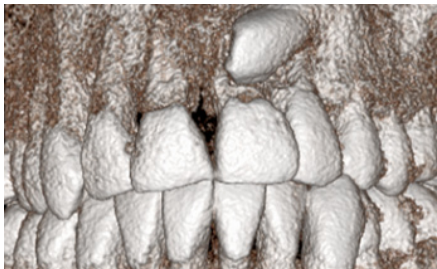

Fire visdomstænder, der ligger i knoglen (de bagerste tænder)

Kontrol af syv implantater

Der kan i ganske særlige tilfælde være behov for en undersøgelse med CT-scanning, når de almindelige røntgenoptagelser ikke kan afklare problemet. Det kan fx være en tand, der er blevet liggende i kæben eller før indsættelse af et implantat, hvor knoglens bredde ikke kan vurderes i munden.

En 3D billed-model af en CT-scanning, hvor hjørnetanden ligger hen over rødderne på fortænderne

Er røntgenstråler farlige?

Vi modtager alle stråling hver dag, både kosmisk stråling fra rummet og stråling fra undergrunden. Denne kaldes baggrundsstråling og ligner røntgenstråling.

Ved en enkelt røntgenoptagelse på en tandfilm får man stråling svarende til 4-12 timers baggrundsstråling. Ved CT-scanning af fx en visdomstand svarer den modtagne stråling til mellem en og nogle ugers baggrundsstråling.

Som patient kan man naturligvis fravælge en røntgenundersøgelse, ligesom man kan fravælge en behandling, men konsekvensen kan være, at tandlægen ikke kan gennemføre en ordentlig undersøgelse og behandling.

De mængder stråling, man får i forbindelse med undersøgelse af tænder og kæber hos tandlægen, anses for så små, at en skadelig effekt ikke kan registreres. Derfor siger Sundhedsstyrelsen, at patienter hos tandlægen ikke skal beskyttes med fx blygummiforklæde. Dette gælder også børn og gravide.

Denne brochure er et supplement til de oplysninger,
som din tandlæge har givet dig.

Tandlæge:

© Information fra
Tandlægeforeningen
Tlf. 70 25 77 11

Denne patientvejledning er
revideret af professor Ann
Wenzel, fra Afdeling for Oral
Radiologi på Tandlægeskolen
ved Aarhus Universitet, i samar-
bejde med Tandlægeforeningen.

Oplag: 10.000
Marts 2011